

Tanhuma Behukotai 5

Another interpretation. "When anyone explicitly vows..." (Lev. 27:2).

This is as it says, "The fruit of the righteous is a tree of life, but a wise person acquires lives (nefashot)" (Prov. 11:30). If a person is righteous, and does not occupy himself with Torah, even though he is righteous, he has nothing in his possession. Rather, "the fruit of the righteous is a tree of life"; this refers to the Torah. Because when one is a Torah scholar, one learns how one acquires lives (nefashot), as stated, "but a wise person acquires lives." As if he makes a vow for the value of human beings, he would have learned what to do from the Torah. But if he does not have Torah in his hand, he has nothing in his hand.

And so you find in the case of Yiftah the Gileadite, because he was not a Torah scholar, he lost his daughter. When? In the time that he fought with the Children of Ammon and made a vow at that time, as it says, "Then Yiftah made a vow to the Lord... Then it shall be that whatever comes forth... shall belong to the Lord, and I will offer it up as a burnt offering." (Jud. 11:30-31). At that time the Holy Blessed One was angry with him. The Holy Blessed One said, "If there had come out from his house a dog, a pig, or a camel, he would have offered it to Me." Hence [God] summoned his daughter to him. And why so much? So that all those that vow will learn the laws of vows, and not behave wrongly regarding oaths.

"And there was his daughter coming out to greet him... And when he saw her, he rent his clothes..." (Jud. 11:34-35) But was not Pinhas there, and yet he said, "and I cannot retract?" However, Pinhas had said, "I am a high priest and the son of a high priest. Shall I humble myself and go to an ignoramus (*am ha'aretz*)?" [And] Yiftah said, "I am head of the tribes of Israel and head of the magistrates. Shall I lower myself and go to a commoner?" Between the two of them that poor woman perished from the world; so the two of them were liable for her blood. In the case of Pinhas, the *ruah hakodesh* left him. In the case of Yiftah, his bones were scattered, as stated (in Jud. 12:7), "and he was buried in the cities of Gilead."

דבר אחר, איש כי יפליא נדר בערפך נפשות.

זה שאמר הכתוב: פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם (משלי יא, ל). אם יהיה אדם צדיק, ואף על פי שהוא צדיק ואינו עוסק בתורה, אין בידו כלום. אלא, פרי צדיק עץ חיים, זו תורה, שמתוך שהוא בן תורה, הוא למד היאך לוקח נפשות, שנקמה: ולקח נפשות חכם. שאם ידר לערף נפשות, הוא למד מן התורה היאך עושה. ואם אין בידו תורה, אין בידו כלום.

כן את מוצא בפיפתח הגלעדי, מפני שלא היה בן תורה, אבד את בתו. אימתי, בשעה שנלחם עם בני עמון, ונדר באותה שעה, שנקמה: וידר יפתח נדר וגו', והיה היוצא וגו', והיה לה' והעליתיהו עולה (שופטים יא, ל-לא). באותה שעה היה עליו כעס מן הקדוש ברוך הוא. אמר, אלו יצא מביתו כלב או חזיר או גמל, היה מקריב אותו לפניך. לכן זמן לו בתו. כל כך למה. כדי שילמדו כל הנודרים, הלכות נדרים וקונמות, שלא לנהג טעות בנדרים.

והנה בתו יוצאת לקראתו, ויהי כראותו אותה ויקרע את בגדיו ויאמר אהה בתי וגו', ואנכי פציתי פי אל ה' ולא אוכל לשוב (שם פסוק לד-לה). והלא פנחס היה שם, והוא אומר לא אוכל לשוב. אלא פנחס אמר, אני כהן גדול בן כהן גדול ואין אלה אצל עם הארץ. יפתח אמר, אני ראש שופטי ישראל ראש הקצינים, אשפיל עצמי ואלה אצל הדיוט. מבין תרויהון אבדת ההיא עלובתא מן עלמא. ושניהם נתחייבו בדמיה. פנחס, נסתלקה ממנו רוח הקדש, יפתח, נתפזרו עצמותיו, שכן כתיב: ויקבר בערי גלעד (שם יב, ז).

When he sought to sacrifice her, she cried in front of him.

His daughter said to him, "My father, I came out to greet you in joy, and you slaughter me? Is it perhaps because the Holy Blessed One wrote in the Torah that Israel offer human lives (nefashot adam) before the Holy Blessed One? But is it not written, 'When one of you presents an offering to the Lord from the beasts.' (Lev. 1:2). 'From the beasts' and not from humans?"

He said to her, "My daughter, I made a vow, 'It shall be that whatever comes forth....' Is it possible that one who makes a vow does not have to fulfill his vow?"

She said to him, "Behold, our father Jacob made a vow, 'and of all that You give me, I will surely set aside a tithe for You' (gen. 28:22). When the Holy Blessed One gave him twelve sons, did he offer up one of them? And not only that, Hannah, who said, 'And she made a vow and said, "Adonai Tzevaot, if You will surely see [then I will give him to the Lord all the days of his life]"' (I Sam. 1:11). Did she offer up her son as a sacrifice to the Holy Blessed One?"

All these things she said to him, but he did not heed her.

When she saw that he did not hear her, she said to him, "Let me go to a beit din. Perhaps one of them will find an opening for your words." As it is stated (in Jud. 11:37), "leave me alone for two months, so that I may go and come down to the mountains..."¹ She went to them, but they did not find an opening for Yiftah to undo his vow, because of the sin of those he slaughtered from the tribe of Ephraim...² Therefore, he is (Prov. 28:3) "a torrential rain, and there is no bread," in that he had someone who would undo his vow; however "there is no bread," for the Holy Blessed One hid the halakhah from them, so that they would not find an opening to undo his vow.

כִּיּוֹן שֶׁבִקֵּשׁ לְקַרְבָּהּ, הִיָּתֵהּ בּוֹכָה לְפָנָיו. אָמְרָה לוֹ בִּתּוֹ, אָבִי, יִצְאֵתִי לְקַרְאֲתָךְ בְּשִׂמְחָה וְאֵתָהּ שׁוֹחֵט אוֹתִי. שְׂמָא כְּתַב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה שֶׁיְהִי יִשְׂרָאֵל מְקַרִּיבִין לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִפְשׁוֹת אָדָם. אֵין כְּתִיב בְּתוֹרָה, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה (וּיִקְרָא א, ב), מִן הַבְּהֵמָה וְלֹא מִן בְּנֵי אָדָם.

אָמַר לָהּ: בִּתִּי, נִדְרֵתִי, וְהִיא הִיוּצֵא אֲשֶׁר יִצְא וְהִעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה. שְׂמָא כָּל הַנּוֹדֵר יָכַל הוּא שְׂלֵא לְשִׁלְם נִדְרוֹ.

אָמְרָה לֵיהּ, וְהִיא יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁנִּדְרַת וְאָמַר, כָּל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עֶשֶׂר וְגו' (בְּרֵאשִׁית כח, כב), וְנִתְּנוּ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנַיִם עֶשֶׂר בָּנִים, שְׂמָא הַקְּרִיב לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶחָד מֵהֶם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא חֲנָה, שְׂאֲמָרָה, וְתִדְרַת נִדְרֵךְ וְתִאֲמַר, ה' צָבָאוֹת אִם רָאָה תִרְאֶה וְגו' (ש"א א, יא), שְׂמָא הַקְּרִיבָה אֶת בְּנָהּ לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמְרָה לוֹ: וְלֹא שְׂמַע לָהּ.

כִּיּוֹן שֶׁרָאֲתָה שְׂלֵא שְׂמַע לָהּ, אָמְרָה לוֹ: הַנִּיחֵנִי וְאֶרְדּוּ אֶצֶל בֵּית דִּין, שְׂמָא יִמְצְאוּ פִתְחָה לְנִדְרוֹךְ. שְׂנַאֲמַר: הַרְפָּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וְאִלְכָה וְיִרְדְּתִי עַל הַהָרִים וְגו' (שׁוֹפְטִים יא, לז)... הַלְכָה אֶצְלֶם וְלֹא מִצְאוּ פִתְחָה לִיפְתָחָה לְהַתִּיר לוֹ אֶת נִדְרוֹ, בְּעוֹן אוֹתוֹן שֶׁשָּׁחַט מִשְׁבֵּט אֶפְרַיִם... לְפִיכֹךְ, מָטַר סוּחַף וְאֵין לָחֶם, שֶׁהִיָּה לוֹ מִי שֶׁיַּתִּיר אֶת נִדְרוֹ, אֶלָּא וְאֵין לָחֶם, שֶׁהִעֲלִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהֶם אֶת הַהֲלָכָה, שְׂלֵא יִמְצְאוּ פִתְחוֹ לְהַתִּיר לוֹ אֶת נִדְרוֹ.

1. אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה, וְכִי יֵשׁ אָדָם יוֹרֵד עַל הַהָרִים, וְהֵלֵא בְּנֵי אָדָם עוֹלִים לְהָרִים. מֵהוּ וְיִרְדְּתִי עַל הַהָרִים. אֵלוּ סִנְהֶדְרִין, כְּמָה (מִיכָה ו, ב). שְׂנַאֲמַר: שְׂמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ה' (מִיכָה ו, ב).

R. Zechariah said, "Is there anyone who comes down to the mountains? Does not one go up to the mountains? So what is the meaning of 'and come down to the mountains?' These represent the Sanhedrin, as in the usage (of Micah 6:2), 'Hear, O mountains, the lawsuit of the Lord.'"

2. וְעֲלִיו הוּא אוֹמֵר, גְּבַר רֵשׁ וְעֵשֶׂק דְּלִים מָטַר סוּחַף וְאֵין לָחֶם (מִשְׁלֵי כח, ג). גְּבַר רֵשׁ וְעֵשֶׂק דְּלִים, זֶה יִפְתָּח, שֶׁהִיָּה רֵשׁ בְּתוֹרָה כְּגֵרוּפוֹ שֶׁל שְׂקִמָּה, שֶׁהִיָּה עֵשֶׂק אֶת הַדְּלִים, שְׂנַאֲמַר: וְאִמְרוּ לוֹ אָמַר נָא שְׂבִלְתָּ וְאִמְרוּ סִבְלְתָּ וְלֹא יָכִין לְדַבֵּר כֵּן (שׁוֹפְטִים יב, ו), וְהִיא שׁוֹחֵטָן.

So it is with reference to him that Scripture has said (in Prov. 28:3), "A poor man who exploits the indigent is a torrential rain which leaves no bread." "A poor man who exploits the indigent." This is referring to Yiftach; since he was poor in Torah like a [mere] sycamore shoot. "Who exploits the indigent," since he exploited the indigent, when he said [to the men of Ephraim] (in Jud. 12:6), "Say, 'Shibboleth'; and he said, 'Sibboleth,' not being able to pronounce it correctly." Then he slaughtered him.

He went up and slaughtered her.
 Then ruah hakodesh proclaimed, "Did I desire you to sacrifice lives (nefashot) to Me, [lives], 'which I never commanded, never spoke for, and which never entered My mind.'" (Jer. 19:5)
 "Which I never commanded" Abraham, that he slaughter his son. Instead I said to him (Gen. 22:12), "Do not raise your hand against the lad."
 [This was] in order to make known Abraham's love [of God] to the nations of the world, that he did not spare his only one from Me and carried out the will of his Maker.
 "Never spoke" to Yiftach to offer up his daughter as a sacrifice to Me.
 Rabbi Yohanan and R. Shimon ben Lakish:
 Rabbi Johanan says, "He was liable for money [in order to fulfill his vow], like the matter is written in Arakhin." Rabbi Shimon ben Lakish said, "[He was liable for] nothing, as he made a stipulation about something that is impossible to sacrifice, and [so] there was no [liability] upon him."
 "And which never entered my mind," this is referring to Misha the king of Moab, about whom it is written that when he fell into the hand of the king of Israel (in II Kings 3:27), "And he took his firstborn son, who would become king in his stead, and offered him up as a burnt offering upon the wall."

What caused Misha to sacrifice his son? Because he was not a Torah scholar; for if he had read the Torah, he would not have lost his son, since it is written (in Lev 27:2-4) "When anyone explicitly vows to the Lord the value of human beings (nefashot). And the value of a male shall be [...]. And if it is a female..." Therefore (Prov. 11:30), "but a wise person acquires lives (nefashot)."

עלה ושחטה.
 ורוח הקדוש צווחת, נפשות הייתי רוצה שתקריב לפני אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי (ירמיה יט, ה).

אשר לא צויתי לאברהם שישחט את בנו, אלא אמרתי לו, אל תשליח ידך (בראשית כב, יב), להודיע לכל האמות חבתו של אברהם, שלא חשף את יחידו ממני, לעשות רצון בוראו.
 ולא דברתי ליפתח להקריב את בתו.
 רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש.
 רבי יוחנן אמר, דמים היה חיב, כענין שכתוב בערכין. ורבי שמעון בן לקיש אמר, ולא כלום, שהתנה על דבר שאי אפשר להקריב, ולא היה עליו כלום.

ולא עלתה על לבי, זה מישע מלך מואב, שכתוב בו בשעה שנפל ביד מלך ישראל, ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה (מ"ב ג, כז).

מי גרם למישע שיקריב את בנו. על שלא היה בן תורה. שאלו קרא בתורה, לא אבד את בנו, שכתוב בתורה, איש כי יפליא נדר, והיה ערפך הזכר, ואם נקבה היא וגו' (ויקרא כז, ב-ד).
 הוי, ולוקח נפשות חכם (משלי יא, ל).